

8ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρωτόκλιτα ασυναίρετα ουσιαστικά

86. Κατά την πρώτη κλίση κλίνονται ονόματα αρσενικά και θηλυκά: τα αρσενικά λήγουν σε **-ας** ή σε **-ης** και τα θηλυκά σε **-α** ή σε **-η**.

Παραδείγματα αρσενικών σε **-ας** και σε **-ης**

		θ. νεανιά	θ. Άτρείδᾱ- Ενικός αριθμός	θ. στρατιωτᾱ	θ. ποιητᾱ
ον.	ὁ	νεανίας	Άτρείδης	στρατιώτης	ποιητής
γεν.	τοῦ	νεανίου	Άτρείδου	στρατιώτου	ποιητοῦ
δοτ.	τῷ	νεανία	Άτρείδη	στρατιώτη	ποιητῆ
αιτ.	τὸν	νεανίαν	Άτρείδην	στρατιώτην	ποιητήν
κλ.	(ῶ)	νεανία	Άτρείδη	στρατιωτῶ	ποιητᾶ

Πληθυντικός αριθμός

ον.	οἱ	νεανίαι	Άτρείδαι	στρατιῶται	ποιηταῖ
γεν.	τῶν	νεανιῶν	Άτρείδων	στρατιωτῶν	ποιητῶν
δοτ.	τοῖς	νεανίαις	Άτρείδαις	στρατιώταις	ποιηταῖς
αιτ.	τούς	νεανίας	Άτρείδας	στρατιώτας	ποιητὰς
κλ.	(ῶ)	νεανίαι	Άτρείδαι	στρατιῶται	ποιηταῖ

β) Παραδείγματα θηλυκών σε **-ᾱ** και **-ᾶ** (γεν. **-ᾶς**)

(θ. πολιτεία) (θ. στρατιᾱ-) (θ. ἀληθειᾶ-) (θ. σφαιρᾶ-)

Ενικός αριθμός

ον.	ἡ	πολιτεία	στρατιᾶ	ἀλήθειᾱ	σφαῖρᾶ
γεν.	τῆς	πολιτείας	στρατιᾶς	ἀληθείας	σφαῖρᾶς
δοτ.	τῇ	πολιτεία	στρατιᾶ	ἀληθείᾱ	σφαῖρα
αιτ.	τήν	πολιτείαν	στρατιᾶν	ἀληθειᾶν	σφαῖρᾶν
κλ.	(ῶ)	πολιτεία	στρατιᾶ	ἀλήθειᾶ	σφαῖρᾶ

Πληθυντικός αριθμός

ον.	αἱ	πολιτεῖαι	στρατιαῖ	ἀλήθειαι	σφαῖραι
γεν.	τῶν	πολιτειῶν	στρατιῶν	ἀληθειῶν	σφαιρῶν
δοτ.	ταῖς	πολιτεῖαις	στρατιαῖς	ἀληθείαις	σφαίραις

αιτ.	τὰς	πολιτείας	στρατιάς	ἀληθείας	σφαίρας
κλ.	(ῶ)	πολιτεῖαι	στρατιαῖ	ἀλήθειαι	σφαῖραι

γ) Παραδείγματα θηλυκῶν σε ᾶ- (γεν. -ης)

(θ. τραπεζᾶ-) (θ. γλωσσᾶ-)

		Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός	
ον.	ἡ	τράπεζᾶ	γλώσσᾶ	αἱ	τράπεζαι	γλώσσαι
γεν.	τῆς	τραπέζης	γλώσσης	τῶν	τραπέζων	γλωσσῶν
δοτ.	τῇ	τραπέζῃ	γλώσσῃ	ταῖς	τραπέζαις	γλώσσαις
αιτ.	τήν	τράπεζᾶν	γλώσσᾶν	τὰς	τραπέζας	γλώσσας
κλ.	(ῶ)	τράπεζᾶ	γλώσσᾶ	(ῶ)	τράπεζαι	γλώσσαι

δ) Παραδείγματα θηλυκῶν σε -η

(θ. κωμᾶ) (θ. τιμᾶ-)

		Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός	
ον.	ἡ	κώμη	τιμῆ	αἱ	κῶμαι	τιμαῖ
γεν.	τῆς	κώμης	τιμῆς	τῶν	κωμῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	κώμῃ	τιμῇ	ταῖς	κώμαις	τιμαῖς
αιτ.	τήν	κώμην	τιμῆν	τὰς	κώμας	τιμὰς
κλ.	(ῶ)	κώμη	τιμῆ	(ῶ)	κῶμαι	τιμαῖ

87. ΟΛΙΚΕΣ ἢ ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΚΛΙΣΗΣ

	Αρσενικό		Ενικός		Πληθυντ. Αρσ. Θηλ.	
	Αρσενικό	Θηλυκό	Θηλυκό	Θηλυκό	Αρσ. Θηλ.	Αρσ. Θηλ.
ον.	-ᾶς	-ης	-ᾶ	-ᾶ	-η	-αι
γεν.	-ου	-ου	-ᾶς	-ᾶς ἢ -ης	-ης	-ων
δοτ.	-α	-ῃ	-α	-α ἢ -ῃ	-ῃ	-αις
αιτ.	-ᾶν	-ῃν	-ᾶν	-ᾶν	-ῃν	-ᾶς
κλ.	-ᾶ	-ῃ (ἢ-ᾶ)	-ᾶ	-ᾶ	-ῃ	-αι

Παρατηρήσεις

88. Στα πρωτόκλιτα ουσιαστικά:

1) οι κατάληξεις του πληθυντικού (και του δυϊκού) των αρσενικῶν και των θηλυκῶν είναι οι **ίδιες**.

2) το **α** στην **κατάληξη -ας** (σε οποιαδήποτε πτώση) είναι πάντοτε **μακρόχρονο**: ὁ Αἰνεῖᾶς, τῆς χώρᾶς, τοὺς στρατιώτᾶς (μακρόχρονη είναι και η κατάληξη α του δυϊκού: τῶ Ἄτρεῖδᾶ).

3) η γενική του πληθ. τονίζεται στη λήγουσα και παίρνει **περισπωμένη**: τῶν νεανιῶν, τῶν θαλασσῶν. Βλ. και § 39, 1, 2 και 3. Αλλά οἱ ἐτησῖαι (= μελέτεια· πβ. § 83, 2, α), τῶν ἐτησίων.

89. Από τα πρωτόκλιτα αρσενικά σε -ης σχηματίζουν την κλητική του ενικού **σε -ᾶ και ὄχι σε -η**:

α) τα εθνικά: ὦ Πέρσᾶ, ὦ Σκύθᾶ.

β) ὅσα λήγουν σε -της και τα σύνθετα (με β' συνθ. ρήμα) σε -άρχης, -μέτρης, -πώλης, -τρίβης, -ώνης κτλ.: ὦ στρατιῶτα, ὦ γυμνασιάρχᾶ, ὦ βιβλιοπῶλα, ὦ παιδοτρίβα, ὦ τελῶνα.

90. Στα πρωτόκλιτα θηλυκά που λήγουν σε -α:

1) αν πριν από την κατάληξη α υπάρχει σύμφωνο (εκτός από το ρ), τότε το α αυτό λέγεται **μη καθαρὸ**, είναι κανονικά **βραχύχρονο** και στη γενική και δοτική του ενικού τρέπεται **σε η**: ἡ μοῦσα, τῆς μούσης, τῇ μούσῃ κτλ. - ἡ μᾶζα, τῆς μάξης, τῇ μάξῃ κτλ.

2) αν πριν από την κατάληξη α υπάρχει φωνήεν ἢ ρ, τότε το α αυτό λέγεται **καθαρό**, είναι κανονικά **μακρόχρονο** και **φυλάγεται** σε ὅλες τις πτώσεις του ενικού: ἡ πολιτεία, τῆς πολιτείας, τῇ πολιτείᾳ κτλ. - ἡ ὥρα, τῆς ὥρας, τῇ ὥρᾳ κτλ.

3) το α της κατάληξης στην αιτιατική και την κλητική του ενικού είναι μακρόχρονο ἢ βραχύχρονο, ανάλογα με το τι είναι στην ονομαστική: (ἡ πολιτεῖᾱ) τὴν πολιτεῖᾱν, ὦ πολιτεῖᾱ - (ἡ μοῦσᾱ) τὴν μοῦσᾱν, ὦ μοῦσᾶ.

91. ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Α' ΚΛΙΣΗΣ

(που δείχνει ιδίως την ορθογραφία των λέξεων)

1. ΑΡΣΕΝΙΚΑ		
	κομήτης ²	μισθωτής
	κωμήτης ³	ἀγρότης
α) σε -ᾶς	πλανήτης	<u>δεσπότης</u>
<u>κοχλίας (ῖ)</u>	<u>προφήτης</u>	<u>δημότης</u>
<u>λοχίας (ῖ)</u>	<u>σφενδονήτης</u>	<u>ἐξωμότης</u>
<u>τραυματίας (ῖ)</u>	<u>Αἰγινήτης</u>	<u>ἰπότης</u>
<u>Γοργίας (ῖ)</u>	<u>ἀθλητής</u>	<u>προδότης</u>
<u>Ἰππίας (ῖ)</u>	<u>μαθητής</u>	<u>τοξότης</u>
<u>Καλλίας (ῖ)</u>	<u>μιμητής κτλ.</u>	
<u>Φιντίας (ῖ)</u>	<u>ζευγίτης (ῖ)</u>	
<u>μανδύας (ῦ)</u>	<u>μεσίτης (ῖ)</u>	

2. ΘΗΛΥΚΑ

Αίνειας

β) σε -ης

εὐπατρίδης (ἴ)

Ευριπίδης (ἴ)

Πελοπίδης (ἴ)

Ἄτρείδης

Ἡρακλείδης

Αἰσχίνης

ἐλάτης¹ (ἄ)

ἀμαξηλάτης (ἄ)

ἀρματηλάτης (ἄ)

ἐργάτης (ἄ)

πελάτης (ἄ)

πλάστης (ἄ)

Ἐλεάτης (ἄ)

Κροτωνιάτης (ἄ)

Σπαρτιάτης (ἄ)

Τεγεάτης (ἄ)

ὀπλίτης (ἴ)

πολίτης (ἴ)

τεχνίτης (ἴ)

Ἀβδηρίτης (ἴ)

Σταγίριτης (ἴ)

κριτής

ἀκοντιστής

δύτης (ῦ)

θύτης (ῦ)

λύτης (ῦ)

πρεσβύτες (ῦ)

μηρυτής

δεσμώτης

ἠπειρώτης

θιασώτης

ἰδιώτης

νησιώτης

πατριώτης κτλ.

ζηλωτής

α) σε -α -ας

Πλάταιᾶ

Φώκαια

ἐλαία

ἠλιαία

κεραία

σημαία

μηλέα

πελέα

γενεὰ

δωρεὰ

βοήθειᾶ

ἐνέργειᾶ

ἀμέλειᾶ

ἐπιμέλειᾶ

ἀσέβειᾶ

εὐσέβειᾶ

ἔνδειᾶ κτλ.

πεῖνα

ἀνδρεία

σιτοδεία

λεία

μνεία

χρεία

Ἐρέτριᾶ

αὐλήτριᾶ

μαθήτριᾶ κτλ.

ἀδικία (ἴ)

εὐφορία (ἴ)

σοφία (ἴ) κτλ.

ἐκκλησία (ἴ)

συνωμοσία (ἴ)

μυρμηκία

στρατιὰ

ἄγνοια

ἄνοια

ἔννοια

εὐνοια

ὀμόνοια

Πρόνοια

ἄπνοια

Δύσπνοια

εὐπλοια

ἀπόρροια

ροιά⁵

χροιά

Αἴθρα, Φαίδρα

αὔρα, λαύρα

σαύρα, θήρα

θύρα

β) σε -α -ης

ἄμιλλα

δίκελλα

θύελλα

βδέλλα

πῖνα (ἴ)

πρύμνα (ῦ)

(και πρύμνη)

ρίζα (ἴ)

ρίνα⁷ (ἴ)

(και ρίνη)

δράκαινα

θέαινα

θεράπαινα

λέαινα

ἴλη (ἴ)

κλίνη(ἴ)

λίμνη (ἴ)

λύπη (ῦ)

νίκη (ἴ)

νόμνη (ῦ)

πλάνη (ἄ)

πύλη (ῦ)

ρύμη⁹

σκαπάνη (ἄ)

σκάφη (ἄ)

Ἄρπυιᾶ⁶

ὄργυιᾶ

μητρυιᾶ

μυῖα

σφῦρα

γαῖα, γραῖα

μαῖα, μοῖρα

πεῖρα, πρῶρα

σπεῖρα, σφαῖρα

βασίλισσα

μέλισσα

κίσσα (ῖ)

πίσσα (ῖ)

δίψα (ῖ)

κνῖσα (ῖ)

μᾶζα (μᾶ)

μύζα (ῦ)

τρίαινᾶ

γ) σε -η

αἰσχύνη (ῠ)

βλάβη (ᾶ)

δάφνη (ᾶ)

δίκη (ῖ)

δίνη⁸ (ῖ)

σπάθη (ᾶ)

τύχη (ῠ)

ὔλη (ῠ)

φάτνη (ᾶ)

τιμῆ

ψυχῆ κτλ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Αντιγραφή τα πρότυπα.
2. Κλίση: Να κλίνετε τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά, όπως τα αντίστοιχα πρότυπα.
3. Εννοείται ότι πρώτα διαβάζουμε τη θεωρία.
4. Να βρείτε ουσιαστικά Α΄ κλίσης στα 5 πρώτα κείμενα του βιβλίου σας.

Καλή μελέτη !